

Persbericht, Brussel, 4 juni 2018

Jongeren bang na aanslagen. Volwassenen moeten kalmte uitstralen en tijd maken.

ik ben hele maal in chok na de gebeurtenis

(Meisje, 10 jaar, meteen na de aanslagen in Parijs)

Na de aanslagen in Parijs, Brussel en Zaventem, en Manchester contacteerden sommige jongeren Awel, de hulp- en informatielijn voor kinderen en jongeren. Awel voerde een analyse uit op een deel van deze gesprekken. Angst kwam zeer vaak naar voren in de vragen en verhalen. Wat jongeren aan Awel vertelden, roept vragen op over hoe ouders, leerkrachten, media en politiek (on)bewust bijdroegen aan de angst die Daesh wil zaaien. Awel hoopt met deze gespreksanalyse de pijnplekken bloot te leggen en een antwoord te bieden op de vraag 'hoe het anders kan'. Daarnaast botsten we in dit onderzoek op een groter maatschappelijk verhaal dat schuilging achter wat jongeren ons vertelden: de aanslagen scherpten de polarisatie in onze samenleving aan. Diverse partijen stellen identiteiten tegenover elkaar: identiteit in de aanslag!

Bang, maar ook andere emoties

Zowel vlak na de aanslagen als maanden later voelden jongeren zich bang; dat dierbaren of zichzelf een aanslag zouden meemaken, bang voor oorlog en overheersing, bang dat ze voor altijd in angst zouden moeten leven. Er was opluchting omdat een dierbare aan een aanslag was ontsnapt.

Jongeren leefden ook volop mee met degenen die rechtstreeks geraakt werden en voelden verdriet. En er was boosheid en onbegrip tegenover de plegers van geweld en anderen die ze verantwoordelijk achtten.

Stresssymptomen, maar ook bewuste pogingen om zich beter te voelen

Angst heeft bij deze jongeren tot stress geleid. Ze vermeldden in hun gesprekken met Awel slaapproblemen, enge dromen, concentratieproblemen, hyperwaakzaamheid, vermijdingsgedrag, agressieve gevoelens en gedachten, overspoelende beelden en emoties, en shock.

Maar jongeren probeerden ook bewust met hun emoties om te gaan. Ze zochten steun bij ouders, leeftijdsgenoten en anderen. Ze zochten betekenis door zelf steun te uiten of positieve daden te stellen, onder andere via symbolische solidariteitsacties op sociale media. Ze maakten zich sterk dat ze zelf niet geraakt zouden worden en ze relativeerden het gevaar. Jongeren wilden ook weten wat er concreet gebeurd was en het 'waarom' van de terreuraanslagen 'begrijpen'. Sommigen zochten afleiding in activiteiten en anderen bleven piekeren.

Hoe kunnen ouders, leerkrachten en andere opvoeders helpen?

Uit de gesprekken met jongeren blijkt dat deze copingstrategieën niet altijd effectief geweest zijn. We kunnen eruit leren wat bij toekomstige schokkende gebeurtenissen anders moet. Als we willen dat pogingen van jongeren om zich beter te voelen, helpen, moeten we allereerst het goede voorbeeld geven. Een volwassene bij wie een jongere steun zoekt, moet zelf kalmte uitstralen. Door je kind thuis

te houden, zeg je dat het niet veilig is. Militairen in het straatbeeld en de lockdown van scholen geven de dubbele boodschap dat jongeren beschermd worden en dat er echt gevaar dreigt. De media moeten jongeren voldoende informeren, maar wel met een samenhangend verhaal dat niet is opgeklapt. Want jongeren vertellen dat ze de berichtgeving beangstigend en 'overdreven' vinden en dat beelden een diepe indruk maken. Ze lijken de berichtgeving ook aan te vullen met hun eigen fantasie. Ouders kunnen samen met hun kinderen naar het jeugdjournaal van Karrewiet kijken, en het jeugdjournaal kan ook de berichtgeving voor volwassenen inspireren. Toon ten slotte vooral dat je er bent. Dat je emotioneel beschikbaar bent om te luisteren en er samen over te praten.

Wij vs. Zij

Soms expliciet, soms tussen de regels, zagen we dat de terreuraanslagen de polarisatie in onze samenleving hebben verscherpt. De grote verliezers daarin zijn de meest kwetsbaren in onze maatschappij: jongeren van etnisch-culturele minderheden en vluchtelingen. Zij worden geconfronteerd met stigmatisering, discriminatie, ... Hun verbinding met de maatschappij komt onder druk te staan. Het ontwikkelen van een positieve identiteit, het koesteren van een toekomstideaal komen in het gedrang.

*Dag awel,
Sinds dat er de afgelopen maanden aanslagen zijn gebeurd, schaam ik me en voel ik me vooral schuldig voor al die ellende waarop we momenteel leven.... Hierdoor ben ik GEEN moslim gebleven. Ook schaam ik mij heel hard om een marokkaan te zijn, (...) van binnen voel ik mij heel verdrietig als ik zie hoe mensen mij aankijken (alsof ik de dader ben die de terreur maakt), (...) Toch ben ik iemand die er van droomt dat er ooit VREDE op aarde zal ontstaan (...). Bovendien zou ik graag in een ander land willen leven (...), want hier zijn we helemaal niet goed gezien en we zijn hier vooral zwaar GESTIGMATISEERD door die media en al die shit. Ik ben het kotsbeu. Ik ben niet racistisch of zo tegen mijn eigen landgenoten, integendeel maar mensen zien mij als die typische 'marokkaanse delinquenten' en dat terwijl dat dat helemaal niet het geval is. Dus ja... bye marokkanen, belgen en vooral bye Islam (ik wordt bovendien atheïst). Nog het laatste van allemaal: sorry Europa voor die aanslagen, ik word er zelf erg droevig van, echt waar een dikke sorry. Ik hoop dat die aanslagen ooit op een dag zullen stoppen...
Bedankt voor het lezen"*

(Geslacht en leeftijd onbekend, januari 2017)

Ieder van ons draagt daarin een verantwoordelijkheid. De hele samenleving moet werken aan meer warmte en empathie. Door op te groeien in een warm opvoedingsklimaat kunnen jongeren hun empathische vaardigheden ontwikkelen. Scholen kunnen jongeren laten oefenen in democratische vaardigheden door gevoelige thema's op een constructieve manier te bespreken met hun leerlingen. Politici en media kunnen een beter voorbeeld van democratie tonen en er bewust voor kiezen niet mee te stappen in een wij-zij verhaal en het verhaal nauwkeurig te ontleden.

Het onderzoeksrapport 'Identiteit in de aanslag', met alle resultaten en aanbevelingen, vind je terug in bijlage.

Noot voor de redactie:

Voor meer info, vragen of een interview kan je contact opnemen met: Sibille Declercq, coördinator Awel, op het nummer 0474 60 81 68